

UNITAT 2

**Títol Preliminar de la Llei 11/2016, de 28 de juliol,
d'igualtat de dones i homes**

CONTINGUTS

-
- 1. Objecte i àmbit d'aplicació**
  - 2. Principis bàsics**
  - 3. Glossari de termes fonamentals esmentats dins la Llei**
  - 4. Bibliografia**

1. Objecte i àmbit d'aplicació

Tal i com assenyala l'Exposició de Motius de la nova Llei d'igualtat del Parlament de les Illes Balears, el seu principi inspirador és la igualtat entre dones i homes, en el sentit estricte de qualsevol tipus de discriminació per raó de sexe en tots els àmbits, en el món laboral, educatiu, sanitari, social en general i també en allò que fa referència a la necessària coresponsabilitat en les unitats familiar, amb la finalitat que les dones gaudeixin completament de tots els drets cívics, de ciutadania. Amb aquesta ambiciosa proposta es construeix l'article primer del cos normatiu, erigint-se com un dret a la consecució de tots els mecanismes, mesures i recursos necessaris per tal de garantir la igualtat d'oportunitat i la no discriminació en qualsevol de les etapes i circumstàncies de la vida. Per tant, no es tracte d'un article més, sinó que, a més d'encapçalar la Llei, crea el dret a la necessària existència d'aquets mitjans. Amb aquesta normativa, el Govern pretén anar més enllà d'una declaració d'intencions, atès que fixa per Llei drets i obligacions en matèria d'igualtat, tant en l'Administració pública com en entitats privades. La Llei s'emmarca en el compliment dels acords de governabilitat de l'executiu i demostra la transversalitat de les polítiques d'igualtat a totes les conselleries i entre totes les institucions. El seu abast es pot comprovar a l'article 2 del text, on s'estableix de manera taxativa l'àmbit d'aplicació:

1. Aquesta Llei és aplicable a les administracions públiques de les Illes Balears.
2. En els termes que determina aquesta Llei, s'entén per administracions públiques de les Illes Balears:
  - a) L'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i els ens que n'integren el sector públic instrumental.
  - b) L'Administració dels consells insulars i els ens públics que en depenen o que hi estan vinculats.
  - c) L'Administració local insular i els ens públics que en depenen o que hi estan vinculats.
  - d) La Universitat de les Illes Balears.

3. Així mateix, és aplicable a la resta dels poders públics i també a les persones físiques i jurídiques, en ambdós casos en els termes i l'abast que estableix aquesta llei.

A més de incloure a l'Administració pública en tots els seus nivells i diferents estaments, cal destacar també la inclusió de la Universitat.

2. Principis bàsics

Com veurem en unitats properes, la llei de manera innovadora defineix, per primera vegada, les competències de cada institució de les Illes Balears en aquest àmbit; estableix i defineix les competències que han de tenir totes les institucions en matèria d'igualtat fixa prohibicions i sancions que van des dels 3.000 euros fins als 90.000 per infringir la normativa en matèria d'igualtat d'oportunitats, i inclou la creació de noves figures com l'Observatori de la Igualtat o el defensor o defensora de la Igualtat de Dones i Homes. A més de fer referència expressament a les institucions, la llei també allarga el seu significat fins a totes les persones físiques i jurídiques que subscriuguin contractes o convenis de col·laboració o siguin beneficiàries dels ajuts o les subvencions que concedeixen els poders públics i, a més a més, a totes les actuacions que promoguin o duguin a terme persones físiques o jurídiques privades. La novetat es troba quan es defineixen els que fins ara s'havien establert com a conceptes generals, amb una gran càrrega de buits interpretatius. Aquesta concreció en els termes es veu reflectida, entre d'altres, en la definició que fa la llei de què s'ha d'entendre per poder públic, fent extensible aquest terme a les institucions, les administracions públiques de les Illes Balears i els organismes i les entitats que en depenen, i qualsevol entitat o organisme considerat sector públic o poder adjudicatari d'acord amb l'àmbit subjectiu que estableixi la legislació bàsica estatal en matèria de contractes. Els anomenats pilars fonamentals sobre els que s'ha fabricat la llei són els següents:

a) La igualtat de tracte de dones i homes, que implica l'absència de qualsevol discriminació, directa o indirecta, per raó de sexe, en els àmbits polític, social, laboral, cultural, esportiu, de la salut,

educatiu i econòmic, en particular quant a l'ocupació, a la formació professional i a les condicions laborals.

b) L'adopció de les mesures necessàries per eliminar la discriminació i la subordinació històrica de les dones, especialment les que incideixen en la creixent feminització de la pobresa.

c) L'apoderament de les dones en tot el contingut de les polítiques públiques adreçades a la consecució de la igualtat de dones i homes.

d) L'adopció de mesures per eradicar la violència masclista, la violència familiar i totes les formes d'assetjament sexual i d'assetjament per raó de sexe, orientació i identitat sexuals i de gènere, per garantir el dret a viure sense violència.

e) El reconeixement de la maternitat lliure i decidida i dels drets sexuals i reproductius, amb la finalitat d'evitar efectes negatius i obstacles en el desenvolupament de les llibertats de les dones.

f) La coresponsabilitat, arran del repartiment equilibrat entre dones i homes de les responsabilitats familiars, les tasques domèstiques i l'atenció de les persones en situació de dependència.

g) L'adopció de les mesures específiques destinades a eliminar les desigualtats de fet per raó de sexe que hi puguin haver en els diferents àmbits.

h) L'especial protecció del dret a la igualtat de tracte de les dones que estan en risc de patir múltiples situacions de discriminació per edat, ètnia, origen social, nacionalitat, religió, salut, orientació i identitat sexuals, especialment de les dones víctimes de tracte per a l'explotació sexual.

i) La protecció especial del dret a la igualtat de tracte de les dones immigrants.

j) La promoció de l'accés als recursos de qualsevol tipus entre les dones que desenvolupen la seva activitat en el sector primari i la seva participació en igualtat de condicions i oportunitats en l'economia i en la societat.

k) La paritat, composició equilibrada de dones i homes, en els òrgans de representació i de presa de decisions, segons la Llei electoral de la comunitat autònoma de les Illes Balears.

- l) L'impuls de les relacions entre les administracions, les institucions i els agents socials basades en els principis de col·laboració, coordinació i cooperació, per garantir la igualtat entre dones i homes.
- m) L'adopció de les mesures necessàries per fer un ús no sexista del llenguatge i, en tot cas, per evitar la invisibilitat de les dones per mitjà del llenguatge.
- n) La garantia i la promoció d'una imatge de les dones i els homes fonamentada en la igualtat de sexes en tots els àmbits de la vida pública i privada.
- o) L'adopció de mesures de coresponsabilitat en la vida personal, la familiar i la professional de les dones i els homes a les Illes Balears.
- p) L'impuls de l'efectivitat del principi d'igualtat en les relacions entre particulars.
- q) La incorporació del principi d'igualtat de gènere, el respecte envers la diversitat afectiva i sexual i la coeducació en el sistema educatiu de les Illes Balears.
- r) L'adopció de mesures d'acció positiva que assegurin la igualtat d'homes i dones pel que fa a l'accés a l'ocupació, la formació, la promoció professional, la igualtat salarial, les condicions de feina i la incentivació de la igualtat en la negociació d'acords i convenis laborals.
- s) La incorporació del principi d'igualtat de gènere en el sistema sanitari de les Illes Balears i en totes les polítiques de salut.
- t) El reconeixement del dret de les dones al propi cos i als drets sexuals i reproductius

3. Glossari de termes fonamentals esmentats dins la Llei

A continuació, s'exposen un seguit de conceptes que al llarg del cos normatiu són esmentats. Es tracte de aspectes fonamentals que posen de relleu el correcte ús del llenguatge normatiu. Tots els termes constitueixen un concepte fonamental que lluita per el mateix principi inspirador, eradicar la discriminació i la violència contra les dones i fer efectiva la igualtat desitjada:

- Acció positiva: Mesures dirigides a un grup determinat, amb les quals es pretén suprimir i prevenir una discriminació o compensar els desavantatges resultants d'actituds, comportaments i estructures existents. De vegades s'anomenen «mesures de discriminació positiva».
- Anàlisi en funció del gènere -o anàlisi amb perspectiva de gènere-: Anàlisi i avaluació de polítiques, programes i institucions quant a la manera com s'apliquen criteris relacionat amb el gènere.
- Anàlisi per gènere: Estudi de les diferències de condicions, necessitats, índex de participació, accés als recursos i desenvolupament, control d'actius, poder de presa de decisions, etc., entre homes i dones deguts als rols que tradicionalment els han estat assignats.
- Androcentrisme: Consideració del mascle com a centre i mesura de totes les coses.
- Assetjament sexual: Comportament verbal o físic de naturalesa sexual, no desitjat per la persona que el rep, desenvolupat en diferents espais de la vida quotidiana, aprofitant una situació de superioritat o companyia, i que repercuteix en les condicions de l'entorn -laboral o educatiu- i les converteix en hostils, intimidatòries i humiliants i afecta el rendiment i el benestar de la persona assetjada.
- Avaluació de l'impacte en funció del gènere: Examen de les propostes per analitzar si afectaran les dones de forma diferent que els homes, a fi d'adaptar-les per neutralitzar-ne els efectes discriminatoris i fomentar la igualtat entre dones i homes.
- Barreres invisibles: Actituds resultants de les expectatives, les normes i els valors tradicionals que impedeixen la capacitat de les dones per als processos de presa de decisions, i, per tant, per a la seva plena participació a la societat.
- Coeducació: Mètode d'intervenció educativa que es basa en el reconeixement de les potencialitats i individualitats de nins i nines, independentment del seu sexe. La coeducació va, per tant, més enllà de l'educació mixta i suposa educar des de la igualtat de valors de les persones.

- Dades desagregades per gènere: Recollida de dades i informació estadística desglossada per sexe, que fa possible una anàlisi comparativa tenint en compte l'especificitat del gènere.
- Democràcia paritària: Concepte de societat integrada a parts iguals per dones i homes en la qual la representació equilibrada d'ambdós en les funcions de decisió de la política és condició prèvia al dret de ciutadania ple i en peu d'igualtat i en què unes taxes de participació similars o equivalents -entre el 40% i el 60%- de dones i homes en el conjunt del procés democràtic és un principi de democràcia.
- Desigualtat de gènere: Diferència entre dones i homes -i a causa de la seva condició com a tals- en qualsevol àmbit pel que fa als seus nivells de participació, accés als recursos, drets, remuneració o beneficis.
- Discriminació directa: Situació en què es tracta una persona menys favorablement en raó del seu sexe.
- Discriminació indirecta: Situació en la qual una llei, un reglament, una política o una pràctica aparentment neutrals tenen un impacte desproporcionadament advers sobre els membres d'un o altre sexe, llevat que la diferència de tracte es pugui justificar per factors objectius.
- Discriminació social: Tracte d'inferioritat a una persona o col·lectivitat per motius racials, religiosos, socials, polítics, econòmics, culturals, biopsicològics, d'edat, etc.
- Empoderament o capacitació: Procés d'accés als recursos i desenvolupament de les capacitats personals -de les dones- per augmentar la seva participació activa en els processos de presa de decisions i d'accés al poder econòmic, social i polític. També inclou una altra dimensió: la presa de consciència del poder que individualment i col·lectivament tenen les dones i que té a veure amb la recuperació de la seva pròpia dignitat com a persones.
- Equitat: Pretén l'accés de les persones a la igualtat d'oportunitats i al desenvolupament de les capacitats; això significa que s'han d'eliminar les barreres que obstaculitzen les oportunitats econòmiques i polítiques, com també l'accés a l'educació i als serveis bàsics.

- Estereotip: Model de conducta social basat en opinions preconcebudes, que adjudiquen valors i conductes a les persones en funció del seu grup de pertinença -sexe, raça, edat, ètnia, salut, etc-. Un estereotip de gènere és una idea que es fixa i es perpetua pel que fa a les característiques que pressuposem pròpies de l'un i l'altre gènere.
- Feminisme: Corrent de pensament en permanent evolució per a la defensa de la igualtat de drets i d'oportunitats entre ambdós gèneres. Constitueix una forma diferent d'entendre el món, les relacions de poder, les estructures socials i les relacions en els gèneres. Moviment social que reivindica els drets de les dones per arribar a una nova organització social i un sistema de relacions entre persones, basades en el desenvolupament d'actituds de respecte, igualtat, corresponsabilitat i solidaritat entre els seus membres.
- Gènere: Concepte que fa referència a les diferències socials -per oposició a les biològiques- entre homes i dones que han estat apreses, canvien amb el temps i presenten grans variacions tant entre diverses cultures com dins una mateixa cultura.
- Igualtat d'oportunitats entre dones i homes: Principi d'igualtat de drets i tracte entre dones i homes.
- Igualtat d'oportunitats: S'entén per igualtat d'oportunitats l'absència de discriminació, directa o indirecta, que tingui la causa en una discapacitat, com també l'adopció de mesures d'acció positiva orientades a evitar o compensar els desavantatges d'una persona amb discapacitat per participar plenament a la vida política, econòmica, cultural i social.
- Igualtat de gènere: Situació en la qual tots els éssers humans són lliures de desenvolupar les seves capacitats personals i de prendre decisions, sense les limitacions imposades pels rols tradicionals, i en la qual es tenen en compte, es valoren i es potencien per igual les diverses conductes, aspiracions i necessitats d'homes i dones.
- Indicador: Mesura estadística que permet donar compte d'una realitat social des d'un punt de vista diacrònic per reflectir-ne l'evolució i el desenvolupament.
- Indicadors de gènere: Variables d'anàlisi que descriuen la situació de dones i homes a la societat. El coneixement de la realitat social,

laboral, formativa, econòmica des d'una perspectiva de gènere requereix la utilització d'aquests indicadors que faciliten la comparació entre la presència de dones i homes i identifiquen diferències que poden alimentar estereotips. La desagregació de les dades per gènere és un indicador bàsic que deixa pas a altres indicadors explicatius de la realitat.

- Inserció: Procés que mena una persona a trobar o retrobar un lloc reconegut dins la societat.
- Investigació qualitativa: Aquella que produeix dades descriptives i informacions construïdes pels mateixos subjectes, és a dir, la conducta observable, com també les pròpies paraules de les persones.
- Investigació quantitativa: Aquella en la qual es recullen i analitzen dades quantitatives sobre determinades variables amb la finalitat d'estudiar l'associació o la relació entre les dites variables.
- Invisibilització: El que no es pot veure o no es permet que sigui vist. La visió androcèntrica del món en els diferents moments socials, històrics i culturals no ha permès que les dones tinguessin presència.
- Organismes per a la igualtat: Són entitats que promouen polítiques d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes. La seva finalitat és impulsar i garantir condicions que possibilitin la igualtat real de les dones en tots els àmbits de la societat.
- Patriarcat: Aquest concepte inclou dos components bàsics: una estructura social, que és el sistema d'organització social que crea i manté una situació en què els homes tenen més poder i privilegis que les dones, i una ideologia o conjunt de creences acompanyants que legitimen i mantenen el poder i l'autoritat dels homes sobre les dones en el matrimoni o en la parella i justifiquen la violència contra les dones que violen o que es percep que violen els ideals de la família patriarcal.
- Perspectiva de gènere: Prendre en consideració i parlar esment a les diferències entre dones i homes en qualsevol activitat o àmbit donats en una activitat o política. Contribueix a visualitzar les relacions de poder i subordinació de les dones, conèixer les causes que la produeixen i trobar mecanismes per superar bretxes

existents, com també reconèixer que existeixen relacions de desigualtat i que existeix opressió i injustícia en l'organització genèrica de les societats.

- Plans d'igualtat: Són estratègies encaminades a aconseguir la participació activa de les dones en tots els àmbits de la societat mitjançant la definició d'uns objectius que es concreten en actuacions a curt i mitjan termini. Aquestes actuacions impliquen les diferents entitats de l'administració pública i els diferents agents socials. Poden existir plans d'igualtat als diferents àmbits territorials.
- Prevenció: Acció consistent a proporcionar la informació i les propostes que permetin que no es creï ni es desenvolupi un problema.
- Relacions de gènere: Manera en la qual la cultura defineix els drets, les responsabilitats i les identitats de les dones en relació amb els homes.
- Rols de gènere: Comportaments, actituds i valors socials establerts socialment com a propis per a cadascun dels gèneres.
- Sexe: Característiques biològiques que distingeixen el mascle de la femella.
- Sexisme: Actitud negativa vers una persona o persones en virtut del seu sexe biològic. Recentment s'ha suggerit que, a més d'aquest sexisme hostil o tradicional, hi hauria un sexisme subtil o modern que es materialitzaria en la negació de la discriminació que pateixen les dones, en l'antagonisme vers les demandes de les dones o en la manca de suport a les polítiques dissenyades per ajudar-les.
- Sistema de gènere: Conjunt d'estructures socioeconòmiques i polítiques que mantenen i perpetuen els rols tradicionals masculí i femení, com també el clàssicament atribuït a dones i homes.
- Socialització: Procés pel qual la persona aprèn i interioritza els elements socioculturals del seu medi, els integra a la seva personalitat i s'adapta a l'entorn on ha de viure. Acció que dura tota la vida. Consisteix a fer seves les normes i els valors dominants de la societat sota la influència d'instàncies de socialització: la família, els grups d'iguals, l'escola, el mercat de treball, els mitjans de comunicació.

- Transferència de recursos: Diferència quant al repartiment de tasques de manera que mentre un gènere -les dones- es fa càrrec majoritàriament d'una major quantitat de tasques domèstiques o de cura d'altres, deixa lliure o «transfereix» una sèrie de recursos en forma de temps a l'altre gènere -els homes-. Aquests recursos cedits o transferits poden ser aprofitats per a distintes finalitats -temps d'oci, temps per a la formació, per a la gestió, per a la representació, per a l'activitat política o sindical...-.
- Transversalitat també anomenada «integració de la perspectiva de gènere al conjunt de les polítiques» o «*mainstreaming*»: Integrar sistemàticament les situacions, prioritats i necessitats de dones i homes en totes les polítiques amb la finalitat de promoure la igualtat entre dones i homes i recórrer a totes les polítiques i mesures generals amb la finalitat d'aconseguir la igualtat tenint en compte activament els seus efectes en les situacions d'uns i d'altres quan s'apliquin, supervisin i avaluïn.
- Violència de gènere: Qualsevol acte de violència basat en la pertinença al sexe femení que tingui o pugui tenir com a resultat un dany o sofriment físic, sexual o psicològic per a les dones, incloent-hi les amenaces d'aquests actes, la coacció o la privació arbitrària de llibertat, tant si es produeix a la vida pública o privada. Les seves manifestacions són molt variades, i inclouen els maltractaments, l'assetjament sexual, les agressions sexuals, la violació.

4. Bibliografia

- Dictamen del Projecte de Llei Rge. Núm. 3379/16, d'igualtat de dones i homes.
- Donoso López, S.; Portero Ronda, C.; Sandalinas Félez, L. (2009). *La igualtat d'oportunitats entre dones i homes al mercat laboral: el rept de dels plans d'igualtat*. Projecte Aurora. Barcelona.
- Glossari de termes de referència. Grup d'Estudis de Gènere. Universitat de les Illes Balears.
- Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.